

ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΗ

Ανασκόπηση

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ-ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2013 / Έτος 30^ο

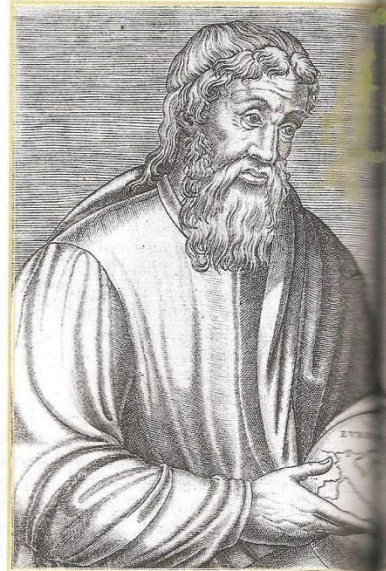

ΤΕΥΧΟΣ

281

ISSN 1106- 6916

Του Δημήτρη Μιχαλόπουλου
Ιστορικού

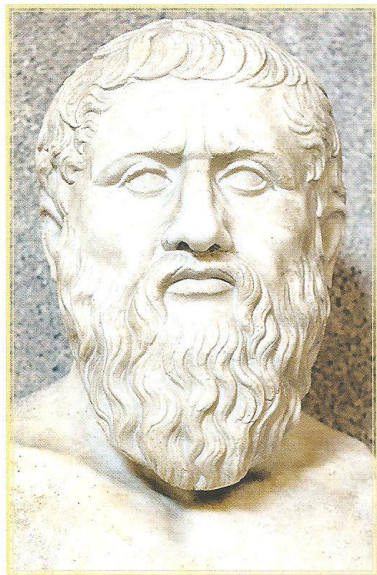
ΤΑ ΤΑΞΙΔΙΑ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Στα αρχαία κείμενα υπάρχουν χωρία που ξενίζουν και το περισσότερο εκπληκτικό εντοπίζεται στον Φαίδωνα του Πλάτωνος. Μιλάει ο Σωκράτης στον φίλο του Σιμμία. Ο Δάσκαλος βρίσκεται στη φυλακή και είναι λίγο προτού να πει το κώνειο. Απορρίπτει τις προτροπές των μαθητών του να δραπετεύσει και, θέλοντας να τεκμηριώσει την άποψή του ότι στον θάνατο οι άνθρωποι δεν πρέπει να δίνουν μεγάλη σημασία, τονίζει τα ακόλουθα: **Εάν δει κανείς τη γη από ψηλά, αυτή μοιάζει με μπάλα που αποτελείται από 12 κομμάτια** και τα χρώματα που χαρακτηρίζουν αυτήν την μπάλα, τη σφαίρα (πάνω στην οποία διαβίοι η ανθρωπότητα) εμφανίζονται «από πάνω» πολύ πιο λαμπερά, πολύ πιο εντυπωσιακά, πολύ ωραιότερα από όσο τα βλέπουμε εμείς «εδώ κάτω». Και το αποτέλεσμα είναι ότι η γη μας, σε όποιον τη βλέπει από τον ουρανό προσφέρει το θέαμα

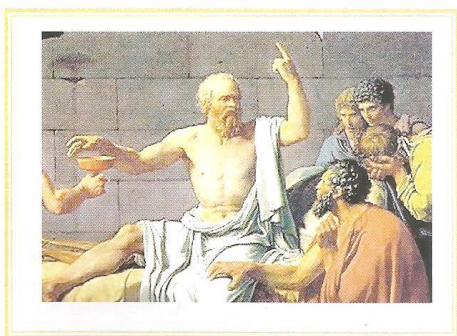
μιας αδιάσπαστης, υπέρλαμπρης πολυχρωμίας.

Το θέμα μας, βέβαια, δεν είναι κατά πόσον ο Σωκράτης είχε δίκιο και τούτο, διότι αρκεί στιγμιαίως να παρατηρήσει κανείς φωτογραφία του πλανήτη μας παρμένη από το διάστημα, για να διαπιστώσει ότι η περιγραφή του μεγάλου Φιλόσοφου ήτανε απολύτως ορθή. Έτσι ακριβώς φαίνεται η γη μας «από τα ψηλά». Και ακόμη εκπληκτικότερη, βέβαια, είναι η δήλωσή του η σχετική με τα **12 σκύτη που συνθέτουν τον φλοιό της γήινης σφαίρας, διότι, ως γνωστόν, ο εν λόγω φλοιός συναποτελείται από τεκτονικές πλάκες, ο αριθμός των οποίων είναι -ακριβώς!- δώδεκα**. Ευλόγως διερωτάται κανείς λοιπόν τι συμβαίνει. Είχε βγει, μήπως, στο διάστημα ο Σωκράτης ή, έστω, ο Πλάτων που κατέγραψε τη συνομιλία; Αυτό πρέπει να θεωρηθεί μάλλον απίθανο: άρα κάτι άλλο συμβαίνει, η ερευνητική προσέγγιση του οποίου θα επιχειρηθεί στη συνέχεια.

“ ΑΡΧΙΚΗ ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΛΙΣΣΑΒΩΝΟΣ, ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑΣ ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΑΡΧΑΙΟΥΣ ΧΡΟΝΟΥΣ ΤΩΝ ΠΡΟΓΟΝΩΝ ΤΩΝ ΣΗΜΕΡΙΝΩΝ ΠΟΡΤΟΓΑΛΩΝ, ΗΤΑΝ ΟΛΙΣΣΙΡΟ... ΔΗΛΑΔΗ Η ΛΑΤΙΝΙΚΗ ΜΟΡΦΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΟΝΟΜΑΤΟΣ ΟΔΥΣΣΕΥΣ ”

Ένα πάντως είναι βέβαιο: Αντίθετα με ό,τι ακόμη λέγεται, υποστηρίζεται και διδάσκεται, **οι Αρχαίοι Έλληνες είχαν πλήρη την επίγνωση του ότι η γη μας δεν είναι επίπεδη αλλά σφαιρική** και προς απόδειξιν αρκεί να ανατρέξει σε κείμενο του Αριστοτέλους. Υποστηρίζει λοιπόν ο μεγάλος μαθητής του Πλάτωνος ότι, παρατηρώντας ακόμη και την κατεύθυνση που παίρνουν τα διάφορα σώματα καθώς, στα πλαίσια του νόμου της βαρύτητας, έλκονται προς τη γη, αμέσως αντιλαμβάνεται ότι αυτή έχει το σχήμα σφαίρας· αυτό όμως μπορεί να γίνει αντιληπτό και μέσω των αισθήσεων, βλέποντας, συγκεκριμένα, κανείς το πώς φαίνεται από τη γη

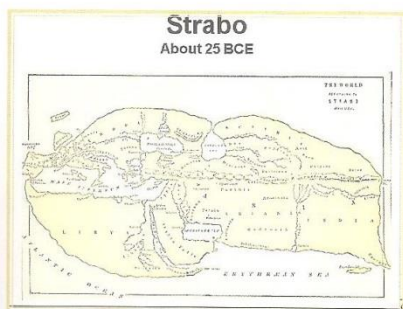
η οελήγη - κατά τις εκλείψεις αυτής της τελευταίας.

Η επίγνωση της σφαιρικότητας του πλανήτη μας άλλωστε είχε πλήρως παγιωθεί κατά την εποχή της ρωμαϊκής κυριαρχίας στην Ελλάδα. **Ο Στράβων π.χ. υπήρξε σαφέστατος, γιατί κατηγορηματικώς υποστήριξε ότι η γη μας (και μαζί της ο κόσμος ολόκληρος) έχει σχήμα σφαίρας.** Και αυτό, τόνισε ο γεωγράφος μας, γίνεται ευχερώς αντιληπτό μέσω των αισθήσεων. Παρατηρείστε, λέει, τους ουρανοί και τις θάλασσες. Λόγω της κυρτότητας της θαλάσσιας επιφάνειας, πράγματι, πλεούμενα που ταξιδεύουν μακριά δεν γίνονται αντιληπτά από εκείνους που πλέουν σε ίδιο με αυτά ύψος. Και συνεχίζοντας ο Στράβων, επεκτείνεται στα σχετικά με τις κλιματικές ζώνες του πλανήτη μας: Εξηγεί, δηλαδή ότι, με κύκλους παράλληλους προς τον ισημερινό, η επιφάνεια της γης διαιρείται σε μία ζώνη διακεκαυμένην, δύο εύκρατες (μία στο βόρειο και άλλη στο νότιο ημισφαίριο) και δύο «κατεψυγμένες» (επίσης μία στο βόρειο και μία στο νότιο ημισφαίριο) - τονίζοντας παράλληλα πως μόνο στις δύο εύκρατες περιοχές είναι δυνατόν, χάρη στο κλίμα που τις χαρακτηρίζει, να ζήσουν άνθρωποι.

Ο Στράβων όμως κάνει και άλλες εισηγήσεις που εν πολλοίς θυμίζουν τα όσα είπε ο Σωκράτης στον Σημίτι. Αναφέρει, πράγματι, ο αρχαίος γεωγράφος **το σχήμα της ινδικής υποηπειρου είναι ρομβοειδές καθώς και ότι η Ιβηρία θυμίζει «τεντωμένη προβιά».** Και, τέλος, εισημαίνει κάτι το οποίο μας ενδιαφέρει άμεσα: Κατά την εποχή του, καθώς άρχιζε, συγκεκριμένα, η αυτοκρατορική περίοδος της Ρωμαϊκής Ιστορίας, μπορούσε ακόμα να δει κανείς στην Ιβηρική Χερσόνησο, δηλαδή τις σημερινές Ισπανία και Πορτογαλία, ίχνη των εκεί περιπλανήσεων του Οδυσσέως καθώς και άλλων ηρωικών μορφών της Αρχαίας Ελλάδας, που είχαν διακριθεί στον πόλεμο της Τροίας. Και εδώ φτάνουμε σε σημείο κομβικό της όλης επιχειρηματολογίας μας. Αρχική ονομασία της Λισσαβώνας, πρωτεύουσας κατά τους Αρχαίους Χρόνους των προγόνων των σημερινών Πορτογάλων, ήταν Ολίσσιρο· και μία ετυμολόγηση του τοπωνύμιου αυτού - η περισσότερο ευλογωφανής - είναι η λέξη Ulixes > Ulisses, δηλαδή η λατινική μορφή του ελληνικού ονόματος Οδυσσεύς. **Με λίγα λόγια, Λισσαβών δεν είναι παρά η πόλη που ίδρυσε ο βασιλεύς της Ιθάκης στις ακτές του Ατλαντικού ωκεανού.**

Αυτό μπορεί να θεωρηθεί λογικό; Ναι, διότι ο Στράβων πάλι κάνει δύο εισηγήσεις στις οποίες δεν έχει δοθεί η σημασία που θα έπρεπε. Η πρώτη: Δεν μπορεί κανείς παρά να παραδεχτεί ότι πολύ πριν από εμάς κάνανε, τόσο στη γη όσο και στη θάλασσα, ταξίδια μεγαλύτερα

“ ΜΕ ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ, ΛΙΣΣΑΒΩΝ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΠΑΡΑ Η ΠΟΛΗ ΠΟΥ ΙΔΡΥΣΕ Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΗΣ ΙΘΑΚΗΣ ΣΤΙΣ ΑΚΤΕΣ ΤΟΥ ΑΤΛΑΝΤΙΚΟΥ ΩΚΕΑΝΟΥ ”

Επιπλέον:

Δ. Γνώριζαν ότι πέρα από τον Ωκεανό (τον Ατλαντικό βέβαια) εκτείνεται μία άλλη γη, εύφορη και κατάφυτη.

Ε. Ήξεραν ότι μπορεί να φτάσει κανείς σε αυτήν τη γη, εάν διαθέτει «πλοίο καλοφτιαγμένο» και κυρίως

ΣΤ. Εάν επωφεληθεί από τον «ποταμό» που είναι ή που υπάρχει μέσα στον Ωκεανό.

Πώς τα γνώριζαν όλα αυτά οι Αρχαίοι Έλληνες; Η απάντηση στο ερώτημα αυτό δεν μπορεί ακόμα να δοθεί με τρόπο επιστη-

από εκείνα των μεταγενέστερων. Και η δεύτερη, που ενδιαφέρει ακόμη περισσότερο είναι ότι **οι περιπλανήσεις του Οδυσσέως έγιναν όχι στη Μεσόγειο μα στον Ατλαντικό Ωκεανό.**

Αυτό ας μη φανεί παράλογο. Ακόμη και στα Ομηρικά Έπη, πράγματι, υπάρχουν αναφορές -υπαινιγμοί έστω- που προξενούν κατάπληξη. Η διαφορά καταρχήν μεταξύ πελάγους και Ωκεανού είναι σαφής: κατά δεύτερο λόγο, επισημαίνεται πως στον Ωκεανό υπάρχουν «μεγάλοι ποταμοί» και «τρομερά ρεύματα»· τρίτον ο ίδιος ο Ωκεανός χαρακτηρίζεται ως ποταμός ή, σύμφωνα με άλλη άποψη, διατρέχεται από ισχυρό ρεύμα· τέταρτον διευκρινίζεται ότι μπορεί κανείς να περάσει τον Ωκεανό, εάν βέβαια διαθέτει πλοίο καλοφτιαγμένο και αφηθεί στην «πνοή του ανέμου»· πέμπτον διευκρινίζεται ότι, εάν κατορθώσει κάποιος να φτάσει στην άλλη ακτή του Ωκεανού, θα βρει γη εύφορη, πλούσια και με πολλά δέντρα. Και βέβαια, κάτι που ιδιαίτερος πρέπει να εξαρθεί στο σημείο αυτό είναι ότι αυτός ο «ποταμός» και τα ρεύματα που -σύμφωνα με τον Όμηρο- υπάρχουν μέσα στον Ωκεανό φέρνουνε στον νου το Ρεύμα του Κόλπου (Gulf Stream) και τις διακλαδώσεις του.

Τώρα είναι πια δυνατόν να επιχειρηθεί ανακαφαλαίωση τα συμπεράσματα λοιπόν στα οποία καταλήγει κανείς, εάν βασιστεί αποκλειστικώς σε αρχαίες ελληνικές πηγές, είναι τα ακόλουθα:

Α. Οι Αρχαίοι Έλληνες γνώριζαν ότι η γη είναι στρογγυλή.

Β. Είχαν όχι μόνο πλήρη επίγνωση του πώς φαίνεται από το διάστημα αλλά και γνώριζαν πολύ καλά την τεκτονική σύνθεση του φλοιού της.

Γ. Ήξεραν τις κλιματικές ζώνες στις οποίες διαιρείται η επιφάνεια του πλανήτη μας.

μονικώς ασφαλή. Ας αρκεστούμε, κατά συνέπεια και προς το παρόν, σε ό,τι μπορεί να θεωρηθεί ως τεκμηριωμένο. Και βέβαια, τεκμηριωμένα είναι τα έξι δεδομένα που ανέφερα προηγουμένως - στα οποία οπωσδήποτε, όμως, πρέπει να προστεθεί η γνώμη του Στράβωνος ότι, **καθώς η Ανθρωπότητα χρονικώς πλησίαζε, από την Προϊστορία, τους Αρχαίους Χρόνους, τα ταξίδια, τόσο τα χερσαία όσο και τα θαλάσσια, αντί να μεγαλώνουν, συντόμηναν.** Αυτό συνιστά ένδειξη πως, η ανθρωπότητα εξελίσσεται (+ή-). Και άλλη μία ένδειξη ως προς αυτό (-) είναι η **διαβεβαίωση του Πλάτωνα του προεστώτερου πως η χρήση των γραμμάτων είναι πάρα πολύ παλαιά** - χιλιάδες χρόνια πριν από την έλευση του Χριστού και όχι θέμα μερικών αιώνων πριν από τη γέννησή Του όπως ακόμη και τώρα πιστεύεται. Μα ειδικώς αυτά τα τελευταία, βέβαια, είναι μια άλλη ιστορία...]

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1 Πλάτωνος, Φαίδων, 110b-110c

2 Αριστοτέλους, Περί Ουρανού, 297b-298a.

3 Στράβωνος, Γεωγραφικά, 1.1.20.

4 Στράβωνος, Γεωγραφικά, 2.5.3.

5 Στράβωνος, Γεωγραφικά, 15.1.11.

6 Στράβωνος, Γεωγραφικά, 3.1.3.

7 Στράβωνος, Γεωγραφικά, 1.1.11.

8 Σύμφωνα με πληροφωρία που μου δόθηκε από τη Γεωγραφική Εταιρεία της Λισσαβώνας (Sociedade de Geografia de Lisboa).

9 Στράβωνος, Γεωγραφικά, 3.2.13.

10 Στράβωνος, Γεωγραφικά, 1.3.2.

11 Στράβωνος, Γεωγραφικά, 1.2.18.

12 Οδυσσεύς Γ, 174 και Μ, 1.

13 Οδυσσεύς Α, 157-159.

14 Οδυσσεύς Μ, 1.

15 Οδυσσεύς Κ, 507 και Α, 159.

16 Οδυσσεύς Κ, 508-510.

17 Πλάτωνος του προεστώτερου, Naturalis Historia, VII, 193.